

Re-descobrint Centcelles

Exposició fotogràfica

Edita: Ajuntament de Constantí. Àrea de Cultura
Carrer Major, 27 · 43120 Constantí
977 520 521 · ajuntament@constanti.cat

Primera edició: gener 2021

Dipòsit Legal: T 73-2021

Selecció de fotos i coordinació MNAT: Gemma Jové Llopis i Ester Ramón Sariñena

Correcció lingüística: Montserrat Franquès Gil

Maquetació: Josep Estivill Pérez

Fotos: Arxiu MNAT. Arxiu fotogràfic del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona /

Arxiu DAI. Arxiu fotogràfic de l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid / Arxiu

Històric COAC. Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

Aquesta mostra fotogràfica és una adaptació de l'exposició realitzada al MNAT entre el 26 d'abril de 2016 i el 30 d'abril de 2017.

Guió i coordinació general: Pilar Sada

Textos i documentació: Montserrat Perramon, Josep Anton Remolà, Pilar Sada, Francesc Tarrats

Disseny de l'exposició: Lluís Pau/IDP

Disseny gràfic: Marc Valls

Fotografia: Gemma Jové

Col·laboració: Carles Guinot, John Patterson (IAAM)

Agraïments: a l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid, que ha cedit els materials i la informació dels projectes d'investigació i de recuperació que va dur a terme a Centcelles. A l'Arxiu Històric del COAC-Barcelona, per la seva col·laboració. A l'empresa Repsol, per la seva incondicional complicitat en els projectes desenvolupats.

Amb el suport de la Diputació de Tarragona

Diputació Tarragona

Re-descobrint Centcelles

Exposició fotogràfica

Centcelles, un monument excepcional

Fa un any, l'Ajuntament de Constantí va improvisar una sala d'exposicions a l'aire lliure per commemorar el centenari de la inauguració de les escoles públiques

a Constantí. Aquesta sala era la plaça de les Escoles Velles, un espai cèntric i popular, lloc de congregació del jovent, la gent gran i les famílies. L'èxit de la convocatòria ens ha animat a repetir l'experiència. Aquesta vegada hem portat una edició de butxaca de l'exposició temporal que, l'any 2016, el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona va dedicar al monument de Centcelles. En aquella ocasió es posava

en valor el “re-descobriment” fet a finals del segle XIX d'aquest singular edifici, que compta amb una imponent cúpula decorada amb mosaics de gran interès. Des d'aquell moment, nombrosos historiadors, arqueòlegs, fotògrafs, arquitectes, estudiants i públic en general s'han interessat per una de les joies de l'art romà al nostre país. Hem volgut recuperar algunes imatges d'aquella exposició del MNAT per articular un discurs narratiu que mostri l'evolució del monument de Centcelles en els darrers cent-cinquanta anys i per tal d'animar a totes les persones que encara no l'han visitat que no deixin passar l'oportunitat i que presumeixin, amb coneixement de causa, d'un monument tan excepcional com el de Centcelles.

Óscar Sánchez Ibarra
Alcalde de Constantí

*Detall del mosaic de la cúpula de Centcelles que representa la tardor.
Arxiu MNAT.*

re-descobrint CENT CELLES

Una fita distingida

Per al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona és un goig tornar a portar una de les seves exposicions a Constantí i, especialment, tractant-se d'una mostra sobre el conjunt monumental de Centcelles, un espai destacat i conegut des de fa segles, objecte d'estudis des d'antic i encara avui dia un repte científic, motivat precisament per la seva extraordinària singularitat. És una fita distingida en el paisatge de Constantí que ha tingut una atzarosa història fins arribar, ara tot just fa vint anys, a ser reconegut dins el conjunt arqueològic de Tàrraco com a Patrimoni Mundial per la UNESCO.

Actualment la Generalitat de Catalunya segueix promovent la seva protecció, el coneixement científic i el gaudi per part de persones d'arreu, motivat precisament per la seva vàlua universal. Però Centcelles pren vida també quan esdevé l'escenari d'un concert, la fita d'una caminada popular, l'entorn de l'activitat escolar del projecte "Centcelles, el nostre objectiu", el marc d'un acte institucional o la sala d'un club de lectura. I aquesta és una tasca que duem a terme gràcies a l'empenta i col·laboració de l'Ajuntament de Constantí, perquè Centcelles sigui un espai obert, viu i de tota la gent. I en aquesta ocasió, no només l'obrim a tothom, sinó que, gràcies a aquesta exposició, el traslladem al cor del poble.

Mònica Borrell Giró
*Directora del Museu Nacional
Arqueològic de Tarragona*

Cartell de l'exposició "Re-descobrint Centcelles", celebrada al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona del 27 d'abril de 2016 al 16 d'abril de 2017.

Re-descobrint Centcelles

L'abril de 2016 es va presentar al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona l'exposició "Re-descobrint Centcelles", organitzada pel mateix Museu, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Constantí i de l'empresa Repsol.

Amb aquesta exposició es volia proposar una nova mirada a aquest singular conjunt, declarat Patrimoni Mundial l'any 2000, que des de sempre ha atret arqueòlegs i estudiosos del món romà, de la història i de l'art. No era, però, la primera mostra que el MNAT dedicava a Centcelles ja que, al 1993, després dels treballs de restauració i museïtzació impulsats per la Generalitat de Catalunya, se li va dedicar una exposició amb l'objectiu de revaloritzar el jaciment, obrir-lo a la ciutadania i impulsar el debat. Fruit de tot això són els diferents programes que s'han anat portant a terme al conjunt, i les múltiples reflexions que s'han vingut succeint al llarg d'aquest temps.

Amb aquesta nova exposició "Re-descobrint Centcelles" es proposava un recorregut per la bibliografia, la historiografia o els diferents usos dels que ha estat objecte el conjunt, articulats en quatre àmbits que hem mantingut en la selecció fotogràfica que ara podeu contemplar.

El primer àmbit: *Centcelles, un patrimoni excepcional*, recollia importantíssima documentació elaborada al llarg dels anys per part dels estudiosos que s'han interessat pel conjunt, des d'un document medieval

que acreditava el seu ús com a església passant pels fonamentals treballs dels membres de l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid, entre els anys 50 i 70 del segle passat.

El segon, *Centcelles, un enigma per resoldre*, presentava el conjunt com a tal i les diferents hipòtesis sobre les seves funcionalitats que s'han plantejat amb el temps. És Centcelles un edifici religiós?, un mausoleu? Una vil·la? O tal vegada, un campament militar?

Un tercer àmbit, *Centcelles, Patrimoni Mundial, patrimoni de tots*, ens posava de manifest la importància del conjunt per al coneixement del món romà i, alhora, la necessitat que aquest reconeixement es realitzi des de tot el conjunt de la societat; el municipi, l'escola, la comunitat científica...

Finalment, el darrer àmbit, *Centcelles... reconstruint la seva imatge*, presentava les darreres propostes de reconstitució arquitectònica aplicant les noves tecnologies infogràfiques, tot seguint les noves interpretacions.

Amb aquesta nova selecció i presentació fotogràfica podreu fer una aproximació a les reflexions que en el seu moment es van plantejar. Us recomanem, però, que per completar-les finalitzeu la vostra visita al Conjunt monumental de Centcelles i extragueu les vostres pròpies conclusions.

*Imatge de l'exposició
"Re-descobrint Centcelles"
de l'any 2016. Arxiu MNAT.*

Centelles, un patrimoni excepcional

Façana principal i posterior de Centelles. Estat actual després de la restauració realitzada a inicis dels anys 90 del segle passat. Arxiu MNAT.

Document medieval que fa referència a la utilització del monument com a església parroquial del poble de Centelles, que es va abandonar durant el segle XIV. Aquesta referència medieval és la primera menció que es conserva de Centelles.

*Vista exterior en l'època dels treballs de l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid.
Fotografia de Theodor Hauschild, un dels seus col·laboradors. Arxiu IAAM.*

Dreta. Edifici dels banys. 1962. Fotografia de Detlef M. Noack. Arxiu Històric COAC.

Baix. Excavacions del sector oest (edifici dels banys). 1961. Arxiu IAAM.

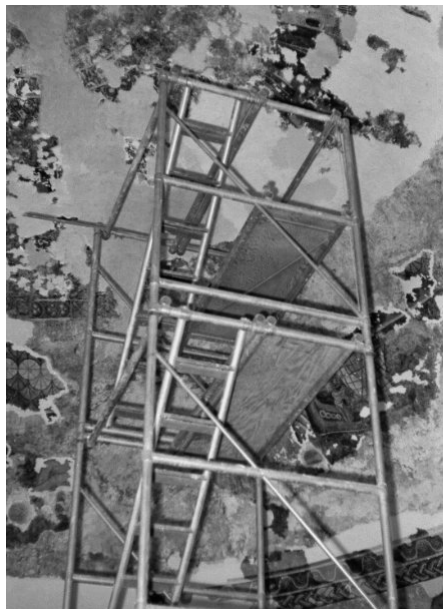

Dalt, esquerra. H. Schlunk, amb altres participants, durant les excavacions de Centcelles. Arxiu IAAM.

Dalt, dreta. H. Schlunk, Th. Hauschild i P. Grosmann, col·laboradors de l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid, fotografiats a l'entrada del monument. Arxiu IAAM.

Esquerra. Treballs al mosaic de la cúpula. Març 1962. Fotografia de Theodor Hauschild. Arxiu IAAM.

Treballs de restauració del mosaic de la cúpula, dirigits per Ernest Hawkins. 1960. Fotografia de Detlef M. Noack. Arxiu IAAM.

Centelles. Interior de la cúpula. 1960. Fotografia de Detlef M. Noack. Arxiu IAAM.

Ernest Hawkins treballant en el procés de fixació de les tesselles del mosaic de la cúpula. Arxiu MNAT.

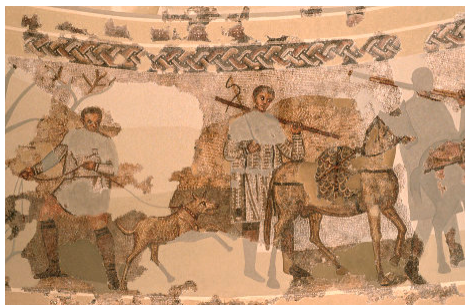
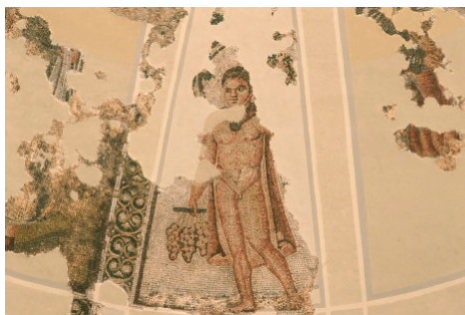
Centcelles, un enigma per risolvere

Interior de la sala de la cúpula amb els mosaics. Vista actual. Arxiu MNAT.

Diversos detalls del mosaic de la cúpula de Centcelles, que formen part de les escenes de les quatre estacions –la tardor–, dues escenes de la cacera i de l'escena de Daniel a la cova dels lleons. Arxiu MNAT.

Centelles: Patrimoni Mundial, patrimoni de tots

L'arqueòleg alemany Adolf Schulten (assegut) amb el fotògraf Isidre Valentines (dret), M. Dolors Cabré, Dolors Sentís i Teresa Juncosa, professores de l'Institut de Tarragona en una visita a Centelles en els anys quaranta. Fotografia de J. Sánchez Real. Arxiu Valentines.

Excursió escolar a Centelles. Anys quaranta. Fotografia d'Isidre Valentines.

*Grup de participants en el
VIII Congrés Internacional
d'Arqueologia Cristiana,
visitant Centcelles. Octubre
1969. Arxiu de R. Vallvé.*

Imatges del programa “Totes les Arts porten a Centcelles!”, organitzat pel MNAT, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Constantí i de l'empresa Repsol i la participació de la Jove Companyia de Dansa del Centre de Lectura de Reus, Auriga, l'Aula de Cinema de la URV, el Cor Amics de la Unesco de Barcelona i el grup de reconstrucció històrica de la Legio I Germanica. Juliol-agost de 2009. Arxiu MNAT.

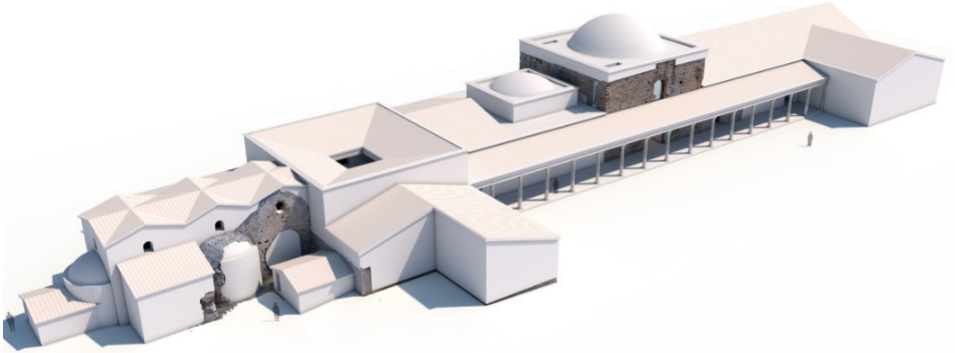

Acte de presentació dels treballs realitzats durant el curs 2015-2016 dins del projecte "Centcelles, el nostre objectiu". Els alumnes participants comparteixen en directe les seves propostes, que s'exposen, a més, en una de les sales del conjunt monumental. Arxiu MNAT.

Centcelles... Re-creant la seva imatge

Restitució arquitectònica de Centcelles des del sud-oest a partir de la infografia i del 3D. Projecte: Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. Treball infogràfic i restitució: Ferran Gris.

